

Sygn. akt II CZ 24/06

POSTANOWIENIE

Dnia 26 kwietnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepła (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa „B.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
przeciwko J.C.

o zapłatę,

oraz z powództwa wzajemnego J. C.

przeciwko „B.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 26 kwietnia 2006 r.,

zażalenia pozwanego - powoda wzajemnego

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 17 listopada 2005 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie w części odrzucającej skargę
kasacyjną (pkt II).**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 18 października 2005 r. zwolnił pozwanego, a powoda wzajemnego, J.C. z uiszczenia wpisu od skargi kasacyjnej w części przekraczającej kwotę 10.000 zł oraz wpisu od skargi o wznowienie postępowania również w części przekraczającej 10.000 zł.

Pozwany-powód wzajemny po wezwaniu do uiszczenia wpisów – w czasie biegu terminu do ich uiszczenia – złożył ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów postępowania w całości. Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 17 listopada 2005 r. wniosek ten oddalił uznając, że nie ma podstaw do zmiany postanowienia, ponieważ pozwany nie wskazał żadnych nowych okoliczności uzasadniających zwolnienie go od kosztów sądowych. Przyjmując, że ponowny wniosek nie przerywa biegu terminu do uiszczenia wpisu Sąd Apelacyjny zaskarżonym postanowieniem odrzucił skargę kasacyjną na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Pozwany-powód wzajemny w zażaleniu na to postanowienie zarzucił, że zostało ono wydane z rażącym naruszeniem art. 113 k.p.c. i art. 45 Konstytucji RP przez ustalenie wpisów na takim poziomie fiskalnym, który pozbawił go prawa do sądu oraz art. 359 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. Kwestionując przyjęcie, że w ponownym wniosku nie zawarł żadnych nowych okoliczności uzasadniających zwolnienie go od kosztów sądowych, podniósł, że jego sytuacja finansowa i rodzinna uzasadnia w pierwszym rzędzie zwolnienie go od kosztów, na co zostały przedstawione stosowne dowody.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 17 listopada 2005 r. odmawiające pozwanemu zwolnienia od kosztów sądowych – jako orzeczenie sądu drugiej instancji stało się prawomocne z chwilą wydania i nie podlega zaskarżeniu zażaleniem, zatem przedmiotem niniejszego postępowania zażaleniowego jest

kontrola instancyjna postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, a poprzez art. 380 k.p.c. także postanowienia z dnia 18 października 2005 r. w przedmiocie częściowego zwolnienia od kosztów sądowych.

W zażaleniu pełnomocnik pozwanego zarzucił, że odrzucenie skargi kasacyjnej jest konsekwencją wadliwie rozpoznanego, ponownego wniosku o zwolnienie od kosztów postępowania kasacyjnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że Sąd ten może w postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną, na wniosek strony zgłoszony na podstawie art. 380 k.p.c. rozpoznać również postanowienie Sądu drugiej instancji, jeżeli przyczyną odrzucenia skargi kasacyjnej było nie uiszczenie wpisu po oddaleniu wniosku o zwolnienie od jego uiszczenia (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2006 r., II CZ 8/06 niepubl., z dnia 8 marca 2000 r., I CZ 259/99 niepubl., z dnia 29 kwietnia 2003 r., V CZ 45/03 niepubl., z dnia 17 stycznia 2003 r., I CZ 193/02 niepubl.).

Ponowny wniosek o zwolnienie od opłaty sądowej, złożony po prawomocnym oddaleniu poprzedniego wniosku, nie przerywa – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 lutego 1999 r., I CKN 1064/97 (OSNC 1999, nr 9, poz. 153)- biegu terminu do uiszczenia tej opłaty (art. 16 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. Nr 24, poz. 110 ze zm.), jeżeli nie zachodzą nowe okoliczności uzasadniające odmienną ocenę możliwości poniesienia kosztów sądowych przez stronę.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego, że do uznania, iż ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych przerwał bieg terminu do uiszczenia opłaty sądowej, nie wystarcza samo powołanie się na nowe okoliczności, ale konieczne jest wykazanie, że one rzeczywiście zachodzą oraz, że ustaleń w tym zakresie dokonuje Sąd rozpoznający wniosek o ponowne zwolnienie od kosztów sądowych, nie może być skutecznie zwalczane. Konsekwencją prawidłowego oddalenia tego wniosku jest nie przerwanie terminu do uiszczenia opłaty sądowej.

Nie można jednak odmówić racji skarżącemu, że postanowienie Sądu Apelacyjnego zwalniające go częściowo od uiszczenia wpisu zostało wydane z naruszeniem art. 113 k.p.c.

Instytucja zwolnienia od kosztów sądowych ma na celu umożliwienie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji majątkowej dochodzenia słusznych i prawnie uzasadnionych roszczeń oraz obronę przed roszczeniami pozbawionymi podstaw prawnych. Jak wynika z oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym pozwany posiada nie przynoszące dochodów gospodarstwo rolne, które wymaga zainwestowania stosownego kapitału. Żona pozwanego jest bezrobotna, otrzymuje jedynie zasiłek rodzinny w kwocie 403,40 zł miesięcznie. Jedynym źródłem dochodu jest kiosk spożywczo-warzywniczy, z którego dochody pozwalają na zaspokojenie podstawowych potrzeb czteroosobowej rodziny (żona i dwoje małych dzieci). Nie posiada papierów wartościowych, ani żadnych oszczędności. Dane te nie pozwalają na aprobatę stanowiska Sądu Apelacyjnego, że skarżący jest w stanie bez uszczerbku koniecznego utrzymania siebie i swojej rodziny uiścić wpis w łącznej kwocie 20.000 zł.

Zasadność kwestionowania postanowienia z dnia 18 października 2005 r. o częściowym zwolnieniu pozwanego od wpisu od skargi kasacyjnej przesądza jednocześnie o słuszności zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego postanowienia (art. 394¹ § 2 i 3 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c.).